

ЦИВІЛІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ІТ-ПРАВА

УДК 347.77.028:007:004:73):(349.22:331.108)

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ

Постановка проблеми. У зв'язку з тим, що Інтернет вже давно став невід'ємною частиною нашого життя, ми щодня безліч разів застосовуємо його ресурси та можливості, у тому числі реєструємось у різних соціальних мережах. А як наслідок стикаємось із порушенням немайнових прав особи, що проявляється в незаконному зборі, використанні й поширенні інформації персонального характеру. Саме тому захист персональних даних у соціальній мережі потрібен не тільки для конкретного користувача, а й для всього суспільства загалом, оскільки наслідки витоку персональних даних можуть бути невідворотними.

Стан дослідження теми. Слід зазначити, що деякі правознавці зверталися до розгляду окремих питань захисту персональних даних у соціальній мережі. Серед них необхідно відзначити таких, як В.М. Брижко, О.О. Баранов, К.І. Беляков, І.Б. Жилієв, Р.А. Калюжний, К.Г. Некіт, Д.В. Ланде, В.М. Фурашев, В.С. Цимбалюк, М.Я. Швець, Є.О. Харитонов та інші. Проте на цей час наукові дослідження щодо розгляду захисту персональних даних у соціальній мережі за Правилами GDPR фактично не проводились. Крім цього, важливий вклад у дослідження проблематики захисту персональних даних зробили такі зарубіжні вчені, як Д. Белла, Дж. Гелбрейта, Дж. Мартіна, І. Масуда, Ф. Полака, О. Тоффлера, Ж. Фурастьє та інші. Однак практично всі спеціальні публікації з цього питання були результатом аналізу лише загальних питань захисту персональних даних, а їх автори не мали метою дослідження саме захисту персональних даних у соціальній мережі.

Метою даної статті є проведення дослідження захисту персональних даних у соціальній мережі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Соціальна мережа як феномен інформаційних технологій в ході свого існування та розвитку поставила досить важливе та логічне

завдання перед суспільством – забезпечити дієвий захист персональних даних її користувачів.

Право на захист персональних даних особи є похідним від права недопущення втручання в особисте життя та права на заборону збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу, що закріплені у статті 32 Конституції України [1].

Захист фізичних осіб під час обробки персональних даних за законодавством ЄС є фундаментальним правом. Зокрема, статтею 8 (1) Хартії фундаментальних прав Європейського Союзу встановлено, що кожна особа має право на захист своїх персональних даних [2].

В Україні основним нормативно-правовим актом, який регулює відносини, що виникають у зв'язку із захистом персональних даних у соціальній мережі, є Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року [5].

Поряд з цим варто зазначити, що 25 травня 2018 року набрав чинності Загальний регламент про захист даних Європейського Союзу (EU General Data Protection Regulation) від 27.04.2016 (далі – Правила GDPR) [6], який почав регулювати відносини щодо захисту персональних даних не тільки в ЄС, а частково і в Україні.

Хоча Україна на даний момент не входить до списку членів ЄС, однак через закріплені статтею 3 Правил GDPR принцип екстериторіальності, Правила GDPR можуть застосовуватись [7]. Крім цього, відповідно до Угоди про Асоціацію від 27 червня 2014 року Україна має узгодити внутрішнє законодавство згідно з Правилами GDPR [8].

У зв'язку з цим українські фізичні та юридичні особи можуть за певних обставин підпадати під дію Правил GDPR. Також під дію цього документу підпадатиме фізична особа, що знаходиться в Україні, але користується соціальною мережею, яку обслуговує ІТ-компанія, що перебуває у ЄС.

Саме тому виникає нагальна потреба у дослідженні Правил GDPR.

Згідно зі статтею 4 Правил GDPR персональними даними є будь-яка інформація, що стосується фізичної особи, яку ідентифіковано чи можна ідентифікувати («суб'єкт даних»); фізична особа, яку можна ідентифікувати, є такою особою, яку можна ідентифікувати, прямо чи опосередковано, зокрема, за такими ідентифікаторами як ім'я, ідентифікаційний номер, дані про місцеперебування, онлайн-ідентифікатор або за одним чи декількома факторами, що є визначальними для фізичної, фізіологічної, генетичної, розумової, економічної, культурної чи соціальної сутності такої фізичної особи.

Закон України «Про захист персональних даних» персональними даними визначає відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована [9]. Закон загалом відображає визначення поняття «персональні дані», що надане у Директиві Європейського Парламенту і Ради ЄС No 95/46/ЄС про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних, яку Правила GDPR скасували. Тому цілком логічним є те, що зовсім скоро законодавство України у сфері захисту персональних даних буде змінене у відповідності з Правилами GDPR.

Згадані вище визначення «контролера» та «оператора» персональних даних майже ідентичні вітчизняним визначенням «володільця персональних даних» та «розпорядника персональних даних».

Контролером є фізична чи юридична особа, орган публічної влади, агентство чи інший орган, який самостійно чи спільно з іншими визначає цілі та засоби опрацювання персональних даних. Оператором є фізична чи юридична особа, орган публічної влади, агентство чи інший орган, який опрацьовує персональні дані від імені контролера [10].

Правила GDPR у Главі III визначають значний перелік прав суб'єктів персональних даних. Особливої уваги серед них потребують право на стирання, право на мобільність, а також право на надання згоди щодо обробки персональних даних.

Правом на мобільність даних є право, за яким суб'єкт даних може вимагати від контролера надання власних персональних даних, наданих у процесі користування соціальною мережею, в структурованому, загальноприйнятому форматі, що легко зчитується машиною, та право на передачу цих даних іншому контролеру без перешкод

від первинного контролера. Своєю чергою право на стирання персональних даних надає можливість суб'єкту персональних даних «бути забутим», тобто вимагати стирання всіх персональних даних, в такому разі контролер без будь-якої необґрунтованої затримки має видалити ці дані. Але це дуже складна дія з технічної точки зору, тому що навіть після видалення персональних даних деякі з них все-одно зберігаються на магнітних носіях інформації. Тому для повної відповідності Правилам GDPR контролери можуть такі дані користувачів соціальних мереж шифрувати, а потім видаляти тільки ключ шифрування. Такий метод перетворює дані в повністю і назавжди нечитабельний масив інформації [11].

Варто сказати, що реалізація права на надання згоди щодо обробки персональних даних чітко регламентована нормами Правил GDPR. Суб'єкт персональних даних, користувач соціальної мережі, повинен надати однозначну та чітко виражену згоду на опрацювання персональних даних. Саме тому більшість соціальних мереж на даний момент отримують згоду своїх користувачів саме через спливаюче вікно з короткою інформацією про опрацювання персональних даних та позначкою згоди на таку дію.

Правила GDPR висувають вимогу до обсягу повідомлення про політику приватності, яка має бути простою, чіткою та зрозумілою. На практиці стало популярним використовувати два документи: Privacy Policy – загальна політика конфіденційності соціальної мережі, а також Privacy Notice – окрема частина Privacy Policy, в якій повідомляється про обсяг та мету опрацювання персональних даних [12].

Важливим моментом, крім отримання згоди, є також управління вже отриманими згодами. Своєю чергою Закон України «Про захист персональних даних» має як схожі, так і відмінні риси з Правилами GDPR.

Персональні дані потрібно оформлювати досить точно та достовірно, а також проводити їх регулярні оновлення у разі потреби, яка визначена метою обробки.

Оброблення персональних даних проводиться із залученням засобів та методами, що суворо відповідають меті та цілям такого оброблення. У разі несумісності попередньої та нової мети суб'єкт персональних даних має дати нову згоду на обробку його персональних даних згідно з новою метою [13].

Правила GDPR забезпечують також дотримання конфіденційності даних. Обов'язки із захисту

персональних даних, отриманих в ході функціонування соціальної мережі, регулюються кількома статтями Правил GDPR.

Крім цього, особливої уваги потребує політика приватності (Privacy Policy), яка повинна надати особа для користувачів соціальної мережі, про яку вже зазначалося вище. У цьому документі має бути визначений перелік персональних даних, які збираються, мета їх обробки, перелік прав користувачів соціальної мережі щодо своїх даних, а також порядок надання відповідей на скарги користувачів щодо порушення умов використання їхніх персональних даних.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. З вищесказаного можемо дійти висновку, що станом на сьогодні захист персональних даних у соціальній

мережі вийшов на новий якісний рівень. Після кількох гучних випадків, пов'язаних з порушенням захисту персональних даних у соціальній мережі, світова спільнота зрозуміла, що дієвий захист персональних даних є нагальною потребою сьогодення. Як наслідок, Європейський Союз у 2016 році прийняв Правила GDPR, які через свою екстериторіальність можуть врегулювати відносини щодо захисту персональних даних навіть в нашій країні. Відповідно до Угоди про Асоціацію від 27.06.2010 року Україна має впорядковувати внутрішнє законодавство у відповідності із законодавством ЄС, через це зовсім скоро в Україні може з'явитись новий закон у сфері захисту персональних даних, що замінить морально застарілий Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. ст. 141.
2. Хартія основних прав Європейського Союзу. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_524.
3. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.10 р. No 2297-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
4. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5419-2016-INIT/en/pdf>.
5. Офіційний переклад Регламенту Європейського Союзу 2016/679 від 27 квітня 2016 року Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) / Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/es-2016679.pdf>.
6. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами сторони від 27.06.2018. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
7. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.10 р. No 2297-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
8. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5419-2016-INIT/en/pdf>.
9. Нужний В. Нові вимоги ЄС до захисту персональних даних з травня 2018 року. Інтернет ресурс Channel for IT. URL: <http://channel4it.com/publications/Nov-vimogi-S-do-zahistu-personalnih-danih-z-travnja-2018-roku-30154.html>.
10. Тарасюк А.В. Вплив загального регулювання захисту даних на контролерів та процесорів персональних даних – резидентів України. Інформація і право. No1(24). 2018. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/5_8.pdf.
11. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.10 р. No 2297-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
12. Дрейс Ю.О. Заходи захисту персональних даних у інформаційних автоматизованих системах. URL: <http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/32527/1/Заходи%20захисту%20персональних%20даних%20в%20інформаційних%20автоматизованих%20системах.pdf>.
13. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5419-2016-INIT/en/pdf>.

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ

У статті проведено аналіз захисту персональних даних у соціальній мережі. У статті розглядається право на захист персональних даних особи як необхідний елемент людського життя у інформаційному суспільстві, тобто воно є фундаментальним правом людини, і у разі його порушення під загрозою перебувають безпека особи, її честь, гідність тощо.

У статті визначається, що в Україні основним нормативно-правовим актом, який регулює відносини, що виникають у зв'язку із захистом персональних даних у соціальній мережі, є Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року. Даний закон врегулює правові відносини щодо захисту та обробки персональних даних, а також спрямований на захист фундаментальних прав і свобод людини і громадянина, включно з правом на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. Однак, варто зазначити, що 25 травня

2018 року набрав чинності Загальний регламент про захист даних Європейського Союзу від 27.04.2016 (далі – Правила GDPR), який почав регулювати відносини щодо захисту персональних даних не тільки в ЄС, а частково і в Україні.

У статті проведено аналіз застосування правила GDPR з наведенням конкретних випадків. У тому числі особливу увагу приділено праву на стирання, праву на мобільність, а також праву на надання згоди щодо обробки персональних даних.

Правом на мобільність даних є право, за яким суб'єкт даних може вимагати від контролера надання власних персональних даних, наданих у процесі користування соціальною мережею, в структурованому, загальноприйнятому форматі, що легко зчитується машиною, та право на передачу цих даних іншому контролеру без перешкод від первинного контролера. Своєю чергою право на стирання персональних даних надає можливість суб'єкту персональних даних «бути забутим», тобто вимагати стирання всіх персональних даних, в такому разі контролер без будь-якої необґрунтованої затримки має видалити ці дані.

Ключові слова: захист персональних даних, соціальні мережі, персональні дані, Правила GDPR, контролер, оператор.

Берназ-Лукавецкая Елена Михайловна

ЗАЩИТА ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ

В данной статье проведен анализ защиты персональных данных в социальной сети. В статье рассматривается защита персональных данных лица как необходимый элемент человеческой жизни в информационном обществе, то есть она является фундаментальным правом человека, и в случае его нарушения под угрозой находятся безопасность личности, ее честь, достоинство и тому подобное.

В статье определяется, что в Украине основным нормативно-правовым актом, регулирующим отношения, возникающие в связи с защитой персональных данных в социальной сети, является Закон Украины «О защите персональных данных» от 1 июня 2010 года.

Данный закон регулирует правовые отношения по защите и обработке персональных данных, а также направлен на защиту фундаментальных прав и свобод человека и гражданина, включая право на невмешательство в личную жизнь в связи с обработкой персональных данных. Однако, стоит отметить, что 25.05.2018 вступил в силу Общий регламент о защите данных Европейского Союза от 27.04.2016 (далее – Правила GDPR), который начал регулировать отношения по защите персональных данных не только в ЕС, а частично и в Украине.

В статье проведен анализ применения правил GDPR с указанием конкретных случаев. Среди них особое внимание уделено праву на стирання, праву на мобільність, а также праву на предоставление согласия по обработке персональных данных. Правом на мобільність даних является право, по которому субъект данных может потребовать от контролера предоставления собственных персональных данных, предоставленных в процессе пользования социальной сетью, в структурированном, общепринятом формате, который легко считывается машиной. В свою очередь, право на стирання персональных данных дает возможность субъекту персональных данных «быть забытым», то есть требовать стирання всех персональных данных, в таком случае контроллер без всякой необоснованной задержки обязан удалить эти данные.

Ключевые слова: защита персональных данных, социальные сети, персональные данные, Правила GDPR, контролер, оператор.

Bernaz-Lykavetskaya Olena Mihailovna

PROTECTION OF PERSONAL INFORMATION IN SOCIAL NETWORKS

This article analyzes the protection of personal data in a social network. The article considers the protection of personal data of a person as a necessary element of human life in the information society, that is, it is a fundamental human right, and in case of its violation, the security of a person, his honor, dignity and the like are at risk.

The article defines that in Ukraine the main legal act regulating relations arising in connection with the protection of personal data in a social network is the Law of Ukraine “On the Protection of Personal Data” dated June 1, 2010.

This law regulates legal relations on the protection and processing of personal data, and also aims to protect the fundamental rights and freedoms of a person and citizen, including the right to non-interference in personal life, in connection with the processing of personal data. However, it is worth noting that on May 25, 2018, the General Regulations for the Protection of Data of the European Union dated April 27, 2016 (hereinafter referred to as the GDPR Rules) came into force, which began to regulate relations on the protection of personal data not only in the EU, but partially in Ukraine.

The article analyzes the application of the rules of GDPR with specific cases. Among them, special attention is paid to the right to erase, the right to mobility, as well as the right to provide consent for the processing of personal data. The right to data mobility is the right under which the data subject may require the controller to provide his own personal data provided in the process of using the social network in a structured, generally accepted format that is easily read by the machine and the right to transfer such data to another controller without hindrance. from the primary controller. In turn, the right to erase personal data allows the subject of personal data "to be forgotten", that is, to require the erasure of all personal data, in which case the controller must remove this data without any undue delay.

Key words: personal data protection, social networks, personal data, GDPR Rules, controller, operator.